

Remissyttrande

Datum 2020-08-25

Diarienummer RS 2020-03186

Ert diarienummer U2020/03053/UH

Utbildningsdepartementet

Rosenbad 4

103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian **Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet**

Västra Götalandsregionen har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss av promemoria Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet (U2020/03053/UH).

Västra Götalandsregionen har det regionala utvecklingsansvaret i Västra Götaland och kompetensförsörjning är en högprioriterad fråga för oss. Ett fortsatt konkurrenskraftigt näringsliv och högkvalitativ hälso- och sjukvård, kräver goda förutsättningar för ett livslångt lärande samt starka och oberoende lärosäten som präglas av akademisk frihet.

Promemorian baseras på delar av Styr- och resursutredningens betänkande SOU 2019:6. Västra Götalandsregionen har tidigare lämnat synpunkter på detta betänkande och de ligger i linje med aktuella förslag i promemorian. Västra Götalandsregionen ställer sig i huvudsak positiv till de förslag till ändringar i högskolelagen som föreslås i promemorian, men vill särskilt lyfta att utbildning inom det livslånga lärandet har en annan karaktär än det befintliga utbudet från lärosätena. Västra Götalandsregionen anser därför att lärosätena måste tillföras ytterligare resurser och ges nya förutsättningar för att kunna svara upp mot de nya kraven på ökad flexibilitet, snabbhet och för att möta nya behov som inte följer den befintliga strukturen för akademisk utbildning. Kompetens och infrastrukturer för uppdraget kring det livslånga lärandet behöver byggas upp över tid och särskilda statliga resurser behöver öronmärkas för det uppdraget. Kommentarererna nedan följer promemorians upplägg.

Främja och värna den akademiska friheten

Förslag: I högskolelagen ska det införas en bestämmelse om att det i högskolans verksamhet som en allmän princip ska gälla att den akademiska friheten ska

Idag finns akademisk frihet för forskning reglerad i grundlag och i högskolelagen. Förslaget innebär en utvidgning av akademisk frihet till allmän princip i högskolans verksamhet. Ett viktigt skäl till förslaget är att den akademiska

friheten hotas i Europa och i andra delar i världen, den kan därför inte tas för given och förebyggande åtgärder behövs.

Västra Götalandsregionen instämmer att lärosätena har en mycket viktig roll som en självständig och kritisk reflekterande kraft i samhället. Den akademiska friheten är en förutsättning för en hög kvalitet i forskning och utbildning och detta bidrar till att allmänhetens förtroende för kunskapen som sprids från högskolor och universitet ökar. Detta innebär att den vetenskapligt belagda kunskapen blir en motvikt mot desinformation, falska nyheter och propaganda som till exempel sprids via sociala medier. Det är därför viktigt att legitimiteten för högskolor och universitet som värdeskapande institutioner för medborgarna och för samhället fortsätter att vara hög. Västra Götalandsregionen välkomnar därför förslaget att ytterligare främja och värna akademisk frihet och markera detta i högskolelagen.

Vidare föreslår Västra Götalandsregionen att promemorian utöver den individuella akademiska friheten även beaktar till den institutionella akademiska friheten, som är en förutsättning för fria självständiga lärosäten och deras roll i samhället.

Tydliggöra lärosätenas ansvar för det livslånga lärandet

Förslag: I högskolelagen införs en bestämmelse om att högskolorna i sin verksamhet ska främja det livslånga lärandet

Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande, är en av fyra långsiktiga prioriteringar i förslaget till den nya regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland som är på remiss. Strategin är framtagen i bred dialog och samverkan med aktörer från bland annat näringsliv, akademi, offentlig sektor och civilsamhället.

Lärosätena ska arbeta med kompetensförsörjning och detta inkluderar även det livslånga lärandet och behovet av kompetensomställning. Stora strukturomvandlingar kopplat till exempelvis digitalisering, automatisering och globalisering ställer högre krav på nya och kompletterande kompetenser hos de som ska ut på arbetsmarknaden och redan yrkesverksamma, det vill säga ett yrkeslivslångt lärande. I livslångt lärande ingår även ett bildningsperspektiv där samhällsmedborgaren ska kunna utveckla och förkovra sig under hela livet vilket kan ses som en rättighet- och demokratifråga och öka inkluderingen i samhället. Västra Götalandsregionen stödjer förslaget att tydliggöra högskolornas roll och ansvar för det livslånga lärandet. Västra Götalandsregionen välkomnar även att begreppet livslångt lärande används, jämfört med tidigare använda ”fort- och vidareutbildning”, då livslångt lärande ger en vidare innebörd och är ett begrepp som används internationellt.

De stora omställningarna i samhället och ett ökat ansvar för det livslånga lärandet ställer även nya krav på lärosätena att agera snabbt och flexibelt på förändringar och nya behov. Det kommer krävas en ökad flexibilitet i utbildningsutbud och utbildningsupplägg så att tillgängligheten ökar för fler att delta i utbildningen, oavsett tid och rum. Detta innebär att det inte nödvändigtvis passar in i det kurs- och programutbud som finns idag. En ökad satsning på MOOCs och andra

digitala undervisningsalternativ kan skapa ökade möjligheter till utbildning. I ljuset av den pågående covid-19 pandemin, och dess effekter, ser vi en stark efterfrågan och ett tydligt ökat intresse för nya flexibla utbildningsalternativ kopplat till behov av omställning och det livslånga lärandet. Redan innan covid-19 pandemin var det tydligt att kraftfulla och övergripande insatser behöver göras för att kompetensöka och kompetensomställa (up-skill och re-skill) arbetskraften för att i ökad utsträckning realisera produktivitetsvinster i ny teknik och därmed hålla jämna steg med konkurrenterna.

Lärosätena har en central roll i den gemensamma ansträngningen bredvid andra befintliga utbildningsformer och i viss mån även nya former och kontext för livslångt lärande. Ett ökat ansvar för det livslånga lärandet innebär även att lärosätena möter nya målgrupper som inte har den akademiska traditionen och behöver ta hänsyn till breddad rekrytering även i denna bemärkelse. Promemorian anger att ansvaret för det livslånga lärandet ryms inom ramen för lärosätenas befintliga uppgift att dimensionera utbildningsutbud. Utbildning inom det livslånga lärandet har dock en annan karaktär än det befintliga utbudet. Västra Götalandsregionen anser därför att lärosätena måste tillföras ytterligare resurser och ges nya förutsättningar för att kunna svara upp mot de nya kraven på ökad flexibilitet, snabbhet och att möta nya behov som inte följer den befintliga strukturen för akademisk utbildning.

Utan resurstillskott är risken att det förstärkta uppdraget kring livslångt lärande inte får effekt i konkreta resultat. Lärosätena är redan i genomförandet av befintliga uppdrag hårt ansträngda på grund av snabbt stigande ungdomsarbetslöshet med ökad efterfrågan på utbildningsplatser som följd. Att på kort- och medellång sikt flytta resurser från dessa områden till det livslånga lärandet är därför inte realistiskt. Kompetens och infrastrukturer för uppdraget kring det livslånga lärandet behöver byggas upp över tid och särskilda statliga resurser behöver öronmärkas för det uppdraget.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör